

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Kenmerk : B/10/3022/LH
Onderwerp : Koepelreactie op brief minister Donner

Algemeen

De pensioenkoepels hebben met instemming kennisgenomen van de visie van minister Donner op Medezeggenschap en Pension fund governance, zoals deze is neergelegd in zijn brief van 4 december 2009 aan de Tweede Kamer.

De opvatting dat medezeggenschap en goed pensioenfondsbestuur als samenhangende onderwerpen moeten worden beschouwd wordt door ons van harte onderschreven.

Afzonderlijk behandelen van een van deze onderwerpen is dan ook ongewenst, of zelfs, om de terminologie van de minister te gebruiken, 'niet verantwoord'.

Spoedige duidelijkheid over de gewenste bestuursstructuur is ook naar de mening van de pensioenkoepels zeer gewenst.

Pensioenfondsen staan, zoals gememoreerd in de rapporten van de Commissies Frijns en Goudswaard voor stevige uitdagingen. Daarbij is van groot belang dat volstrekt helder is vanuit welke visie en in welke constructie er moet worden gewerkt aan het versterken van het Nederlandse pensioenstelsel.

Pensioenfondsen hebben bij eerdere gelegenheden al laten zien dat zij oog hebben voor maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en ook in staat zijn daar adequaat op in te springen. Ook de minister onderkent dit met zijn constatering dat er op het gebied van medezeggenschap en goed pensioenfondsbestuur inmiddels veel is verbeterd.

De pensioenkoepels hebben eveneens met tevredenheid kennisgenomen van het feit dat de minister constateert dat er feitelijke (bestuurs)verschillen bestaan tussen ondernemingspensioenfondsen (en ook onderling tussen ondernemingspensioenfondsen), bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen en daaraan ook de conclusie verbindt dat die verschillen in de governance tot uitdrukking mogen komen. Het handhaven van de uitgangspunten voor goed pensioenfondsbestuur is beter mogelijk bij een meer op maat gesneden invulling van de principes.

De pensioenkoepels hebben in hun position paper van 2 december 2009 een voorstel gedaan voor een tweede ronde om het thema governance te bezien en betrokkenheid daarbij conform de betrokkenheid bij de totstandkoming van de Principes. Deze tweede ronde is met name bedoeld om lessen te leren van de eerste ronde, dat wil zeggen dat de knelpunten zoveel mogelijk moeten worden opgelost en de winstpunten nog beter tot hun recht moeten kunnen komen.

De koepels hebben voor deze tweede ronde de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Adequaat bestuur, intern toezicht en verantwoording;
- Vereenvoudiging van de governance ten opzichte van de huidige structuur (lastenverlichting);
- Geen overlapping van bevoegdheden meer tussen deelnemersraad en verantwoordingsorgaan;
- Er komt onderscheid in governancemodellen tussen bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en beroepspensioenfondsen¹;
- Goed pensioenfondsbestuur betekent dat een bestuur 'in control' is;
- De governance van het pensioenfonds moet zodanig zijn dat alle betrokkenen zich daarin kunnen herkennen. De samenstelling van de totale populatie van een fonds is daarbij het vertrekpunt.

De pensioenkoepels hebben met instemming geconstateerd dat deze uitgangspunten in sterke mate overeenkomen met de visie op goed pensioenfondsbestuur van minister Donner. Dat biedt de mogelijkheden om in goed overleg, zoals ook bij de totstandkoming van de Principes is gebeurd, te komen tot een herziene uitwerking waar alle pensioenfondsen vervolgens mee aan de slag kunnen gaan. Naar aanleiding van de toegezegde brief van de minister aan de Tweede Kamer eind maart, waarin een nadere uitwerking van de voorstellen zal worden gegeven, zullen de pensioenkoepels ook met een nadere en meer uitgewerkte reactie komen.

Belang versus zeggenschap

Tijdens de plenaire behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Koşer Kaya/Blok is minister Donner uitgebreid ingegaan op de vraag of het feit dat pensioengerechtigden als een categorie belanghebbenden worden genoemd in de Pensioenwet ook in zou moeten houden dat voor deze categorie aparte zeggenschap zou moeten gelden. De minister benadrukte daarbij het bij een overeenkomst volstrekt logisch te vinden dat de partijen die die overeenkomst aangaan ook de zeggenschap hebben over de uitvoering ervan. Het feit dat er anderen zijn die belang bij die uitvoering hebben, staat daaraan niet in de weg. Voor (pensioenfonds)bestuurders geldt immers dat zij de wettelijke taak hebben om alle belangen op evenwichtige wijze te vertegenwoordigen.

Met minister Donner menen de pensioenkoepels dat het feit dat een bepaalde groep belangen heeft, betekent dat die groep een rol moet krijgen in het beslissingsproces, maar niet per definitie dat die groep ook een plaats in het bestuur moet krijgen.

¹ In het positionpaper van 2 december 2009 hebben de pensioenkoepels voorstellen voor governancemodellen voor de verschillende typen fondsen opgenomen.

Hoewel de gepensioneerden bij ondernemingspensioenfondsen de keuze hebben tussen een deelnemersraad en deelname aan het bestuur, wijzen de cijfers uit dat de belangen van de gepensioneerden ook bij een paritaire bestuursamenstelling volledig gewaarborgd zijn (zie onder andere: Het toenemende belang van actuele informatie over de financiële positie van pensioenfondsen, DNB-Statistisch Bulletin september 2007).

Taken en verantwoordelijkheden pensioenfondsbestuur

Het bestuur dient het strategisch beleid te bepalen en een keuze te maken door wie en op welke wijze dat beleid dient te worden uitgevoerd. Het gaat hierbij onder andere om de keuzes ten aanzien van het beleggingsbeleid, het communicatiebeleid en de feitelijke uitvoering van de regeling. Het is aan het bestuur om te bepalen of de uitvoering van deze beleidsaspecten zelf ter hand wordt genomen of dat de uitvoering aan een andere partij, zoals bijvoorbeeld een vermogensbeheerder, wordt opgedragen. De eindverantwoordelijkheid berust in alle gevallen bij het bestuur.

Dit betekent echter niet dat een bestuur ook steeds alle details van die feitelijke uitvoering moet kennen of moet willen weten. Evenmin betekent dit dat van het bestuur eenzelfde deskundigheid moet worden verlangd als van de uitvoerder van de mandaten. De taak van het bestuur is zich er van te vergewissen dat de uitvoering verloopt conform de gegeven opdracht en past binnen het door het bestuur gegeven mandaat en dat het bestuur haar taken in samenhang verricht. Met andere woorden, het bestuur dient 'in control' te zijn. Doorgaans zal daarvoor een samenstel van beheersingsmaatregelen nodig zijn, waaronder uiteraard periodieke rapportages van, en overleg met de uitvoerder(s).

Specifiek

Naast deze algemene reactie op de visie van minister Donner willen wij van de gelegenheid gebruik maken om ook enkele meer specifieke opmerkingen te maken, sommige in relatie tot aspecten die in de brief van 4 december 2009 zijn opgenomen:

Staatsenbepalingen

De pensioenkoepels zijn content dat uit de evaluatie is gebleken dat de zogenoemde Staatsenbepalingen in de praktijk goed worden nageleefd, zodat er geen aanleiding is voor nieuwe of nadere regels op dit gebied.

Diversiteit

De pensioenkoepels hebben al aangegeven dat zij de oproep voor meer diversiteit in de verschillende gremia van een pensioenfonds van harte onderschrijven.

Het gaat daarbij om de diversiteit die past bij de samenstelling van de populatie van het betrokken pensioenfonds. Wij hechten er wel aan dat de verantwoordelijkheid voor deze diversiteit blijft berusten bij pensioenfondsbesturen en/of voordragende organisaties. Nadere regelgeving is ongewenst omdat daarin het risico schuilt van 'one size fits all'. Het is gewenst dat het bestuur en/of de voordragende organisatie verantwoording aflegt over de nagestreefde diversiteit en de inspanningen die men zich heeft getroost om tot het gewenste resultaat te komen.

Visitatie: een lichte vorm van intern toezicht?

De minister geeft in zijn brief aan dat visitatie als een 'lichte' vorm van toezicht kan worden beschouwd. Het is de vraag wat in dit verband onder 'licht' moet worden verstaan. Gaat het om de frequentie van het toezicht, om de diepgang en de kwaliteit ervan, om de bevoegdheden van het interne toezicht, of om een combinatie van deze zaken?

Ons inziens is niet de vorm bepalend maar de vraag of met de visitatie een goede invulling wordt gegeven aan de doelstellingen van intern toezicht. De beantwoording van deze vraag hangt helemaal af van de wijze waarop de visitatiecommissie wordt samengesteld, hoe vaak ze bijeenkomen en welke opdracht ze uitvoeren. De praktijk op dit punt is divers en in ontwikkeling. Er zijn bijvoorbeeld pensioenfondsen die aanvankelijk hebben gekozen voor visitatie eens in de drie jaar, maar na de eerste 'ronde' tot de conclusie zijn gekomen dat een frequenter onderzoek meerwaarde heeft.

Met betrekking tot de kwaliteit van het interne toezicht kan worden opgemerkt dat een visitatiecommissie als voordeel heeft dat 'externen' met een frisse blik en kennis van buiten naar een pensioenfonds kijken. Voor het antwoord op de vraag naar de diepgang van het toezicht, is niet zozeer van belang welke vorm van intern toezicht gekozen is, maar de wijze waarop het interne toezicht acteert. Een Raad van Toezicht hoeft niet per definitie grondiger te werk te gaan dan een visitatiecommissie en vice versa. De wijze van acteren houdt uiteraard sterk verband met de (juiste) bemensing en de juiste attitude van de pensioenfondsenbestuurders en interne toezichthouders.

Op de vraag of er verschillen zijn in de kwaliteit en diepgang van het intern toezicht, welke samenhangen met de vorm daarvan, kan op dit moment nog geen onderbouwd antwoord worden gegeven. Niet voor niets heeft de STAR geoordeeld, dat een 'evaluatie' van de Principes nog niet mogelijk was en gekozen voor een 'inventarisatie'. De koepels pleiten ervoor deze evaluatie af te wachten, alvorens een oordeel te vellen over de diverse vormen van intern toezicht.

Intern toezicht: onvoldoende waarborgen?

De minister geeft aan van mening te zijn dat op dit moment onvoldoende gewaarborgd zou zijn dat intern toezicht zich tijdig een goed oordeel kan vormen over het functioneren van het bestuur. Ook zou sprake zijn van een gebrek aan bevoegdheden voor het intern toezicht.

De pensioenkoepels herkennen dit signaal niet en zouden graag een nadere onderbouwing op dit punt zien.

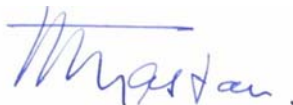
Van het feit dat de bevindingen van de visitatiecommissie in het jaarverslag moeten worden opgenomen gaat in elk geval een grote disciplinerende werking uit. Indien de huidige bevoegdheden onvoldoende zijn, is de vraag aan welke extra bevoegdheden kan of moet worden gedacht.

Oprichting vereniging van gepensioneerden

De pensioenkoepels onderschrijven de visie van de minister dat pensioenfondsen medewerking moeten verlenen aan de oprichting van een vereniging van gepensioneerden door hierover informatie op te nemen op bijvoorbeeld de website of in een informatiemagazine van een pensioenfonds. Voor beroepspensioenfondsen kan dit niet aan de orde zijn omdat daar al een beroepspensioenvereniging bestaat waarin een en ander kan worden geregeld.

Gerard Riemen
Directeur VB

René Bastian
Directeur UvB

Frans Prins
Directeur OPF